

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigessim-Octavum De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quale sit Matrimonium legitimum, ratum & consummatum, & quo iure sit
indissolubile. §. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

cum in plures diuidatur. Econtra vir integre familiam gubernat, sed uxori, quae omnia ostendunt naturali iuri, & legi pluralitatem vxorum aduersari. Quo supposito,

Omissis aliis dicendi modis placet mihi quem tradit Sanchez, Egid. Basil. Hurtado, Paul. Layman. loc. alleg. videlicet Deum ipsum penes quem nostrorum corporum est dominium non aliter potestate copposit ad vsum generationis concessisse, nisi medio coniugio vnus cum vna ob supradicta inconuenientia: ac ob fauorem Israelitici populi de quo natus erat permisisse, vt vir se dimidiare cuiuslibet vxori traderet, cum tamen vxor viro integre tradita sit. Neque enim rationi naturali aduersatur ob aliquem honestum finem pericula aliquorum damnorum permittere. Si enim Deus occisionem innocentis, & bonorum alienorum acceptationem concedere potest ob aliquos honestos fines: quia tum nostrorum bonorum, tum vita dominus est, quare non poterit vsum corporum in matrimonium hoc vel illo modo concedere? Quae concessione facta omnis inordinatio cessat. Ex quo fit non solum potuisse Deum concedere matrimonium vnus viri cum pluribus vxoribus, sed plurium vxorum cum vno viro, vt bene comprobant Sanch. Coninch. Basil. Hurtado & Laym. supra, tamen hoc nunquam concessum sit.

Illud vero est certum a lege Euangelica concessionem plurium vxorum concessisse, vt constat ex illo Matth. 5. & 19. vbi Christus Dominus matrimonium requirit ad primam sui institutionem, & constat ex cap. gaudemus, de diuortio. Et ex id. sess. 24. can. 2. & diximus supra. Deinde est certum non esse Pontificem in hac vxorum pluralitate dispensare, cum quae potest sit dominus nostrorum corporum, neque Christus Dominus hanc illi potestatem concessit, neque vlla huius concessio congruentia apparet, vti omnes Doctores tradunt.

INCTVM II.

De matrimonio indissolubilitate.

I.

Quale sit matrimonium legitimum, ratum, & consummatum; & quo iure sit indissolubile?

1. Quod sit matrimonium ratum, & consummatum, expenditur.
2. Copula extra bimestre, & etiam intra bimestre vi extinguitur consummatum matrimonium.
3. Si intra bimestre consummatio fiat non impeditur a religionis ingressu.
4. In foro externo matrimonium censetur consummatum, quando sponsa non virgo tradita est in haecum viri.
5. Matrimonium ratum, vinculum est perpetuum, & indissolubile ex se.
6. Quo iure habeat hanc indissolubilitatem?

1. **C**um matrimonium ratum ex pluribus causis dissolui possit, vt videbimus, & matrimonium consummatum si sacramentum sit sola morte coniugis dissoluitur, praemittendum est quod sit matrimonium ratum, quod consummatum. Ratum matrimonium appellamus, quod baptismo suscepto legitimo contrahentium consensu perficitur nulla carnali copula subsequuta. Dixi baptismo suscepto, nam ante baptismum, esto infidelium matrimonium dicatur legitimum, ratum tamen non appellatur, vt docuit Innoc. III. in c. quanto de diuortio ibi: Nam et si matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum; inter fideles autem verum, & ratum existit matrimonium, quia sacramentum fides, quod semel est admissum nunquam amittitur, sed ratum efficit coniugij sacramentum, vt iam in coniugibus illo durante perduret. Et tradit Magist. in 4. d. 39. quaest. vlt. Paludan. ibi q. 1. concl. 3. Richard. art. 1. quaest. 2. Maior quaest. vnica. Alen. 4. part. quaest. 9. memb. 5. art. 2. §. 1. quaestione. 2. ad argumenta Antonia. 3. part. tit. 1. cap. 6. & alij. Neque desinit esse ratum tantum ex eo quod vir vas foemineum penetraverit, si tamen intra illud semen non effuderit, quia vsque semen ibi effusum sit, non efficiuntur coniuges vna caro, vt colligitur ex cap. lex. 2. 7. quaest. 2. quippe matrimonium ad generationem ordinatur, debet ergo consummati copula generationi apta, quae nullatenus est absque seminatione, vt pluribus firmat Sanch. d. disp. 21. n. 5. Gutierr. c. 54. n. 24. Quapropter vt matrimonium consummatum sit, necessarium requiritur, & sufficit, vt vir intra vas foemineum seminauerit, tamen factum fuerit absque vasis foemineae penetratione. Etenim ea copula generationi sufficit, & coniuges vna caro efficiuntur, vt ex communi sententia docet Syluest. verbo Matrimonium, quaest. 15. dicto 2. Dominic. Sot. in 4. d. 27. quaest. 1. art. 4. vers. causa. Gregor. Lopez, leg. 5. verbo carnalitate, tit. 6. part. 4. Sanch. lib. 2. disp. 21. num. 2. Gutierr. de matr.

cap. 54. num. 21. Neque ad hanc consummationem opus est quod foemina seminauerit, nam esto aliqui Doctores, quorum meminit Sanch. d. disp. 21. n. 11. non improbabiler asserant semen foemineum generationi necessarium esse, & consequenter matrimonij consummationi, contrarium communi Doctorum sententia firmatum est, teste eodem Sanch. & Gutierr. loc. alleg. quibus fauet Francisc. Suar. tom. 1. in 3. part. quaest. 32. art. 1. disp. 10. sect. 1. affirmans ex sanguine a foemina ministrato generationem confici. Debet autem haec copula matrimonium consummans subsistere eius contractum, non precedere. Nam copula precedens matrimonij contractum matrimonialis non est, sed fornicaria. Non igitur consummare matrimonium potest, vt optime probat Coninch. in 4. decret. 1. part. cap. 4. §. 1. num. 15. & 16. Menoch. de praesumpt. lib. 3. praes. 1. Nauarr. cap. 21. n. 84. Sanch. disp. 21. n. 11. Gutierr. cap. 54. num. 25. Neque obstat, quod filij ex copula fornicaria nati subsequenti matrimonio legitime generentur, qui filij sine legitimi, quia id factum est in fauorem prolis, quae non deliquit.

2. **Q**uestio est, An sufficiat copula, vt vel metu extorta ad matrimonium consummandum? Et quidem si copula sit post bimestre datum ad deliberandum de religionis ingressu, matrimonium consummare, ita vt neutri liceat ad religionem transire, fatentur se omnes Doctores, vt refert Sanch. lib. 1. disputat. 22. num. 1. Gutierr. de matr. c. 54. n. 16. Quippe ex nullo capite impediti potest consummatio, maxime nulla subsistente causa denegandi debitum peritum, sicuti nulla est transactio bimestri. At si copula intra bimestre extorquetur, etsi aliquibus videri possit insufficientis ad consummandum matrimonium, communi sententia contrarium firmat cum Sanch. & Gutierr. loc. alleg. Et Coninch. disp. 26. dub. 1. n. 53. eo quod efficiuntur vna caro, & debetur de bigamis, haec accessus non ad alienam, sed ad propriam, nasciturque ex tali copula affinitas, & discretionem de eo qui cognouit sanguinem, cum Negatiue non potest ex parte viri sufficientem esse ad matrimonium consummandum, siquidem est liberè facta. At consummatum matrimonio ex parte vnus, necessarium est ex parte vnusque consummatum est, quia est vnicum vinculum respicientia duo extrema.

3. **I**nde tamen inferunt Ioann. Andr. in reg. qua. contra in. de Regul. iur. in 6. Cardinal. in cap. 2. q. 2. de conuers. coniugij. Prapost. in cap. fin. §. 5. dist. Syluest. in sum. verbo diuortio, q. 1. & ibi Armilla n. 6. Gregor. Lop. in leg. 4. in fine tituli, part. 4. Gutierr. c. 54. num. 28. & 29. vxorem non posse religionem ingredi, quia talis ingressus ante consummationem permissus erat sed non matrimonio consummato. Rectius tamen sentit plures referens Sanch. dicta disp. 22. num. 6. & 13. Coninch. disp. 26. dub. 2. num. 13. posse religionem ingredi, sicuti poterat ante consummationem, quia aequum non est, vt licentia facultas a iure concessa de religionis ingressu abique sit cuius priuatur. Argum. cap. discretionem ad finem, de eo qui cognouit sanguinem. Adde ob adulterium, haec crimina, & est coniux innocens religionem ingredi, ergo poterit ob hanc iniuriam, quae matrimonio contraria est. Percedens tamen esse dari potest, si damnium graue proli sequatur ex eius ingressu, sicuti notant praedicti Doctores. Sponsas vero qui copulam vt ex se nullo modo potest religionem intrare reuocant sponsas, quae ex parte eius matrimonium liberè consummatum est, ac proinde cessit iuri ingrediendi, vt bene aduertit Sanch. d. disp. 22. num. 6. & 8.

4. **I**n foro autem externo matrimonium consummatum censetur, quando sponsa non virgo tradita est in domum viri, praesumuntur enim se cognouisse, neque illis in contrarium creditur, etsi iurent. Argum. cap. super eo, de eo qui cognouit sanguinem, vxor, sicuti docent Bald. in leg. Dea nuptia in primis, numero 7. Cod. de Episcop. & Cleric. Hostiens. in summa de conuers. coniugat. num. 9. vers. quod si quis. Ancharan. in c. publico de conuers. coniugat. num. 3. Sanch. lib. 2. disp. 21. num. 1. & 2. Gutierr. c. 14. in fine. Si tamen virgo erat, & postmodum aspecta sic appareat, tamen in domum viri fuerit tradita, creditur matrimonium non consummatum, quia quolibet praesumptio cessat visu contrarium probante, vt bene relati Doctores docent.

5. **Q**uod insolubilitatem attinet nemini est dubium, matrimonium etiam non consummatum ex se vinculum esse perpetuum, ita vt libero contrahentium consensu nequeat dissolui, vt colligitur ex illo Genes. 2. Propter hanc remanet homo patri & matri, & adhaerebit vxori suae, & erunt duo in carne vna. Et ex illo Matth. 19. Quos Deus coniunxit, homo non separet. Et ad Rom. 7. Mulier viuenti viro alligata est legi. Et tradit Gregor. in c. fin. de conditionib. appost. Et Tridentin. sess. 24. in princ. de reform. matr. Et ratione ab incohaerenti conuincitur. Si enim matrimonium libero contrahentium consensu contrahi, & solui posset sicut alij contractus, multum fornicationis facile quod vitare posset accedens ad propriam, quam vt talem solum pro eo tempore accepit. Quod nullatenus est dicendum. Est igitur omnino certum, & omnium sententia firmatum quodcumque matrimonium insolubile esse.

6 Quo autem iure haec habeat indissolubilitatem? Variant Doctores. Nam alij haec indissolubilitatem asserunt provenire ex Divina institutione positiva, alij partim ex Divina institutione, partim ex iure naturali, alij ex solo iure naturali. Sed matrimonii fidelium indissolubilitatem concedunt, tum ex Divina lege, tum ex significatione, quam habet unio- nis hypostatica Verbi cum carne assumpta. Quas omnes sententias late refert Sanch. lib. 2. disputat. 13. à num. 4. Basil. Ponce de matr. lib. 1. c. 12. per totum. Gutier. c. 53. Coninch. disputat. 26. Aub. 2. Ex his sententiis ea semper mihi probabili- or fuit, quae haec indissolubilitatem ex iure naturali affir- mat. matrimonium convenire, quod docuerunt Couarua. 2. p. decem. c. 7. §. 3. numero 5. Vignierus in institut. Theolog. c. 16. §. 7. vers. 9. Cordub. lib. 1. qq. quæst. 25. §. secunda opinio. Perr. de Ledem. de matr. quæst. 67. artic. 1. dub. 1. Ioann. Azor. tit. 1. institut. moral. lib. 6. quæst. 3. in fine. Ioann. de Salas de legib. disputat. 5. sect. 8. in fine. Gab. Vazq. disputat. 1. de matrim. c. 2. numero 17. Et disputat. 2. cap. 7. Basil. Ponce lib. 1. de matrim. cap. 13. per totum. Bellam. lib. 1. de matrim. cap. 12. Rebell. lib. 2. de obligation. iustit. lib. 2. quæst. 15. sect. 1. Gaspar Hurta- do, disputat. 8. de matrim. difficult. 2. à numero 4. Paul. Lay- mann. lib. 5. tract. 10. p. cap. 6. quæst. 1. concl. 2. Moucor, quia matrimonium ex sua natura ordinatur, tum ad coniugum mutuum amorem fovendum, tum ad prolem generandam, illamque bene instituendam, quae sine dubio ex se perpetuitatem exigunt, ideoque Deus rerum omnium Dominus, cum à principio concessit mutuum corporum traditionem ad coniugalem vnum, non aliter concessit, quam perpetuum vt- pote convenientem ad consequendos fines in coniugio in- tentos. Haec tamen concessioni, & institutioni non obest, quod aliquando ob aliquam gravem causam permiserit Deus vinculum matrimonij dissolvi, sicut in lege scripta factum est Iudeis permittens libellum repudij, & in lege Evangelica concedit in fauorem fidei matrimonij infidelium dissolui, & matrimonium rata fidelium in fauorem status religionis. Haec namque solubilitates extrinsecæ sunt, neque naturam coniugij mutant, sicuti non mutat perpetuitatem status religiosi, quod possit aliquando solui. Quapropter perpetuas intrinseca matrimonij aequè matrimonio rato, ac consummato com- petit, & aequè matrimonio infidelium, ac fidelium. Sed hanc perpetuitatem sola matrimonia fidelium consummata integrè retinent, reliquorum verbè matrimoniorum perpetuitas fauore fidei, vel religionis suspenditur.

§. II.

An ex dispensatione Pontificis matrimonium dis- solui possit?

- 1 Matrimonia consummata fidelium, & quilibet infidelium solui non possunt.
- 2 Phœs Doctores affirmant matrimonium vacuum fidelium solui ex Pontificis dispensatione posse.
- 3 Verior est opposita sententia.
- 4 Satisfundamentis num. 1. adductis.

1 Conueniunt omnes Catholici matrimonia consum- mata fidelium nullam ob causam solui à Pontifice posse; quia nullibi inuenitur hæc concessa facultas, neque expediebat concedi, vt sic aliquo matrimonio significaretur aptius, & perfectius vnio Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, quam nunquam dimittit. Deinde conueniunt, ma- trimonia infidelium sive consummata, sive non dissolui à Pon- tifice non posse, eo quod Pontifex nullam extra Ecclesiam potestatem habeat. De illis verò conuensis, qualiter eorum ma- trimonium dissolui possit, inferius dicemus.

Quocirca conuersione inter Doctores versatur circa ma- trimonium ratum fidelium an ex Pontificis dispensatione solui possit? Affirmat Caieran. 1. 1. opuscul. tract. 28. quæst. vni- ca, Antonin. 3. p. tit. 1. cap. 21. Henricq. lib. 1. cap. 8. numer. 11. Nauarr. cap. 2. numero 2. Sanch. lib. 1. disp. 14. numero 2. Lessius, lib. 2. c. 40. num. 146. Gutier. ex parte lib. 1. canon. qq. c. 12. Et de matr. c. 5. num. 3. Hurtado disp. 8. de matr. difficult. 3. num. 11. Gab. Vazq. 1. 2. disp. 165. c. 7. Moucor, quia matri- monium ratum fidelium non significat vnionem Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, sed per gratiam, quae sæpè in hominibus dissoluitur. Neque de hoc matrimonio, sed de ma- trimonio consummato dictum est à Christo Domino Matth. 19. Quod Deus coniunxit homo non separet. Nulla igitur cau- sa est, ob quam credi non possit Pontifici relicta esse potestatem prædictum matrimonium dissoluedi; maxime cum hæc dissolutio paci, & tranquillitati Reipublicæ sæpè neces- saria sit. Quippe solet matrimonium primò contrahi secre- to, & eo non obstante publicè celebrari secundum, & consum- matis quo casu si Pontifex non dispensat, graues iuræ, dissen- siones, & odia nascuntur. Vt ergo iis omnibus remedium ad- hibetur, dissoluit Pontifex matrimonium ratum, & cogit in secundo consummato persistere, vt sæpè fecit Antonino

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

3. p. tit. 1. c. 21. §. 3. Nauarr. c. 22. n. 25. Henricq. lib. 1. c. 8. n. 11. Affirmare autem in re tam graui Pontificem erratum valde temerarium est, vt inquit Valen. 3. p. disp. 10. quæst. 1. p. 7. Quod si roges ex qua causa possit Pontifex hanc dis- solutionem matrimonij concedere? Responder Sanctus, & ferè omnes alij Doctores eam sufficientem esse, si graues dis- cordiæ, & rixæ inter coniuges, vel consanguineos timerentur, vel si mutua cohabitatio esse non posset, eo quod vnus est le- pra affectus, vel sterilitas.

Ceterum est prædicta sententia probabilissima sit, verio- rem ex illino, quæ Pontifici negat hanc facultatem, quam doc- cent ferè omnes Theologi, specialiter Scotus in 1. disp. 31. q. 1. vers. tertio. Bonauent. disp. 27. art. 3. quæst. 2. Victor. de ma- trim. in sum. num. 281. Dominic. Sor. lib. 7. de iust. quæst. 2. ar- tic. 5. vers. & licet peregrè. Et in 4. d. 27. quæst. 1. art. 4. Gregor. de Valen. in 1. 1. disp. 10. quæst. 1. p. 7. Basil. Ponce, lib. 9. c. 3. n. 3. Ducor hac ratione, cum matrimonium sive ratum, sive con- summatum iure Divino, & naturali indissolubile sit, nequit nisi Deo concedente dissolui, vt expressè decidit Innocent. III. in c. ex parte. de conu. conjugat. Ex quo matrimonium inter legitimas personas contrahitur in nullo casu illis viuentibus dissolui potest, nisi fortè secus fuerit ex reuelatione Diuina. At neque ex Ecclesiæ traditione, neque ex vilo textu constat Deum Pontifici concessisse facultatem, ergo asserenda non est. Id ipsum probatur ex cap. hi qui matrimonium 12. q. 7. vbi Ni- colaus Papa inquit? Ob suorem, amentiam, aliamve infirmitatem superuenientem coniugis solui non possunt. Nec valet dice- re loqui Pontificem de coniugis consummatis, quia nullum est verbum, quo id indicetur. Præterea si in fauorem status clericalis, & cœlibatus nequit Pontifex matrimonium fide- lium ratum dissoluerè, quomodo ob sedandas inimicitias, ob vitandam sterilitatem, aliæque minora mala hæc fa- cultas censenda est concedi? Adde omnino argumenta quibus Doctores oppositæ sententiæ mouentur ad asserendam hanc potestatem in matrimonio rato procedunt in matrimonio consummato. Si igitur in consummato matrimonio denegatur hæc potestas, etiam in matrimonio rato denegari debet. Vt ergo assumptum probe mus, satisfaciemus sigillatim præ- dictis, funda mentis.

Ad primam. Satis dubium est matrimonium ratum fide- lium assumptum non esse ad significandam vnionem Verbi cum natura assumpta; potest enim hanc significare, sicut in plurium Doctorum sententia eam vnionem significat ma- trimonium infidelium consummatum, quinimo matrimo- nium in sua primæua institutione. Sed non obinde conuin- citur in nullo casu solui posse, sed solum à posteriori, & tan- quam à signo conuincitur ex se indissolubile esse. Sed demus matrimonium ratum assumptum non esse ad significandam vnionem Christi cum natura assumpta, sed vnionem Verbi cum fidelibus per gratiam, inde solum sit matrimonium ra- tum solui aliquando posse, scilicet religionis ingressu, Dei- que dispensatione, non tamen ex dispensatione Pontificis. Ad secundam nego verba illa Christi Matth. 19. Quos Deus con- iunxit homo non separet, non esse intelligenda de matrimonio rato. Sunt etenim, est principaliter de matrimonio consum- mato intelligantur. Nam vt ex contextu constat Christus Do- minus voluit libellum repudij, & polygiam plurium vxor- um Iudeis permittit auctore, & matrimonium in primæuum suam statum reducere, vt constat ex illis verbis. Non legitis quia qui fecit hominem ab initio, masculum, & feminam fecit eos, & propter hanc reliquit homo patrem, & matrem, & adhaeruit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Ex quo Exemplo concludit. Quos Deus coniunxit homo non separet, vt ritus prosequitur Basil. Ponce, lib. 1. cap. 4. à numero 4. Non igitur ex significatione vnionis hypostaticæ, sed ex na- tura primæua matrimonij statuta est à Christo eius indissol- ubilitas. Ad tertium dico, si ob vitanda aliqua inconuen- ientia fatendum esset pontificem potestatem habere dissol- uendi matrimonium ratum, cum ferè eadem inconuenientia ex matrimonio consummato sequi possunt, vt expenden- ti facillè constabit, affirmandum esset circa matrimonium consummatum eadem potestate gaudere. Cum ergo circa matrimonium consummatum nullus asseret, neque de ma- trimonio rato asserenda est. Quarium probat maxime pro- babilitatem illius opinionis, cui Pontifices adherentes sæpè in matrimonio rato dispensant. Inde tamen non conuincit- tur omnino esse certum Pontificem hac gaudere potestate, sed solum esse valde probabile: quippe hæc probabilitas suffi- cit, vt Pontifices dispensando securè, tutè que conscientia pro- cedant, nullumque errorem in praxi committant, tamen si spe- culatiuè loquendo errent, quod non est inconueniens; cum error non sit de iure, sed de facto, & non communi, sed par- ticulari.

H Qualiter